

Stockholm 2018-03-07

Arbetsmiljöverket
11279 Stockholm

Er beteckning: 2018/000112

Remissvar

SveMin/Industriarbetsgivarna har fått möjlighet att lämna synpunkter på Arbetsmiljöverkets remiss om ändringar i föreskrifterna om arbetsplatsens utformning.

Synpunkterna i detta svar har tagits fram i samverkan med gruv- och mineralföretagen (framförallt LKAB och Boliden). Vi hänvisar också till LKAB:s och Svenskt Näringslivs och dess medlemsorganisationers svar.

Generella synpunkter

Till följd av att de hygieniska gränsvärdena för kolmonoxid och kvävedioxid kommer att ändras föreslår Arbetsmiljöverket att vissa paragrafer och allmänna råd i arbetsplatsens utformning ändras.

SveMin/Industriarbetsgivarna ser positivt på att föreskrifterna ses över men vi anser att en sänkning av de hygieniska gränsvärdena per automatik inte behöver innebära en sänkning av högsta tillåtna halt i tilluften för motsvarande ämne. En konsekvensutredning bör genomföras för att påvisa eventuella hälsorisker med nuvarande högsta tillåtna halter.

Arbetsmiljöverket föreslår också att Arbetsmiljöverkets krav på tilluft ändras så att de överensstämmer med Boverkets krav enligt luftkvalitetsförordningen. Arbetsmiljöverket hänvisar till luftkvalitetsförordningens miljökvalitetsnormer i förslaget. Luftkvalitetsförordningen är ett regelverk som tagits fram för att säkerställa en god luftkvalitet i samhället i syfte att skydda hela befolkningen mot skadliga ämnen dygnets alla timmar. Luftkvaliteten ska självklart vara så bra som möjligt på våra arbetsplatser, hygieniska gränsvärden ska följas och ventilationsluften ska vara av god kvalitet. Vi ser dock en problematik med att använda lagstiftning för yttre miljö i arbetsmiljösammanhang. Arbetsgivaren har ansvaret för arbetsmiljön på arbetsplatserna och Arbetsmiljöverket utövar tillsynen. När det gäller luftkvalitetsförordningen så har kommunerna tillsynen. Vi anser att det blir komplicerat och svårtolkat för arbetsgivaren att förhålla sig till två regelverk och en otydlighet om vem som har tillsynen. SveMin/Industriarbetsgivarna anser att Arbetsmiljöverket, i förslagets 19 §, bör fortsätta att relatera tilluftens kvalitet till de hygieniska gränsvärdena på liknande sätt som i dagens föreskrifter.

Om en hänvisning görs till luftkvalitetsförordningen behöver det också klargöras hur företagen ska tolka mätkraven. Ska alla uppräknade ämnen i miljökvalitetsnormerna mätas kontinuerligt? Hur ofta ska mätningar göras? Var ska mätningarna göras? Osv. Flera av ämnena kommer att få krav på sänkta nivåer i tilluften jämfört med idag, t ex kvävedioxid, kvävemonoxid, svaveldioxid och kolmonoxid. Gruvindustrin har haft fokus på att mäta kvävedioxid och kolmonoxid i tilluften och behöver göra kompletterande mätningar för övriga ämnen för att kunna bedöma konsekvenserna av det nya förslaget.

Förslaget till nya krav i 19 § är betydligt hårdare än i nuvarande föreskrifter. I nuvarande föreskrifter står i 19 § att *"Tilluftens halt av luftföroreningar ska vara väsentligt lägre än hygieniska gränsvärdena där sådana finns"*. I allmänna råden till 19 § ges riktlinjer för högsta halt. I förslaget till nya föreskrifter står att *"För de ämnen som omfattas av luftkvalitetsförordningen får luftföroreninghalten i tilluften inte vara högre än de miljökvalitetsnormer som anges där"*. Detta innebär att gränsvärden för tilluften införs direkt under paragraftexten.

Ventilationssystemet i en underjordsgruva är mycket komplicerat där stora mängder luft både pumpas in och sugts ut i parallella kanaler. I och med att brytning sker förändras också storleken på gruvan kontinuerligt och utformningen/konstruktionen på ventilationssystemet behöver också förändras. De stora underjordsgruvorna har flera olika friskluftsintag som förgrenar sig i gruvan i ett mycket stort ventilationsnät. Det är svårt att uppskatta vilka konsekvenser föreslagna ändringar får för gruvföretagen utan att göra en djupare konsekvensbedömning. Svarstiden för remissen har dock varit för knapp för att möjliggöra detta. Svemin/Industriarbetsgivarna anser att ändringarna är av sådan karaktär att de bör föregås av en från Arbetsmiljöverkets sida genomförd konsekvensutredning. Detta med anledning av skärpningen av kraven i 19 §, oklara ekonomiska konsekvenser för underjordsgruvorna samt oklara ansvarsförhållanden mellan Arbetsmiljöverket och kommunerna beträffande tillsynen.

Synpunkter på enskilda paragrafer

19 §

För gruvföretagen är det framförallt föreslagna gränsvärden i miljökvalitetsnormerna för kvävemonoxid och kvävedioxid i tilluft som kan bli problematiskt att efterleva. I allmänna råden till 19 § i Arbetsmiljöverkets nuvarande föreskrifter för arbetsplatsens utformning anges en högsta nivå för kvävemonoxid och kvävedioxid i tilluft till 1/20 av gällande nivågränsvärde. För kvävedioxid innebär det en högsta nivå i tilluften på 0,1 ppm alternativt 0,2 mg/m³ för ett 8 timmars arbetspass.

I luftkvalitetsförordningens miljökvalitetsnormer så anges gränsvärdena 0,09 mg/m³ genomsnittlig halt under en timme, 0,06 mg/m³ under ett dygn och 0,04 mg/m³ under ett kalenderår. Jämfört med dagens rekommenderade högsta halt i tilluften skulle förslaget innebära en mycket kraftig sänkning.

I vissa gruvor används gasol som energikälla för att värma tilluften innan den skickas ned under jord. Den gasoluppvärmningsteknik som används är relativt nyinvesterad och den renaste teknik som finns tillgänglig på marknaden idag men, tekniken innebär trots detta att små mängder kvävemonoxid och kvävedioxid tillförs luften. Uppvärmning av tilluften är nödvändig under vintersäsongen för att förhindra isbildning i schakt som i sin tur kan medföra stora risker och skador när is lossnar och faller. Ett schakt inrymmer förutom ventilation vanligtvis även andra typer av media såsom elkraft, fiber mm som är nödvändig för gruvans drift. Fungerande schakt är också viktiga i händelse av nödläge i gruvan. Tilluftens gaskoncentration av kolmonoxid, koldioxid och kvävedioxid övervakas idag med on-linesystem via instrument som är kopplade till anläggningens styrsystem. Instrumenten som används är fasta, specialbyggda laboratorieinstrument, som med dagens högsta tillåtna halter i tilluften ligger på detektionsgränsen för instrumenten. Mätpunkterna är placerade efter gasolbrännarna och halten kvävedioxid ligger här precis runt rekommenderat värde för kvävedioxid, 0,1 ppm eller 0,2 mg/m³.

En otydlighet i föreskrifterna är var eventuella föroreningar i tilluften ska mätas. Är det vid ingången till luftintaget, dvs den friskluft som tas in i systemet eller är det som i ovanstående fall efter uppvärmning med gasolbrännarna? Svemin/industriarbetsgivarna önskar ett förtydligande av detta i de allmänna råden.

Inom Boliden Gruvor finns 4 fläktstationer som använder gasoluppvärmning under vintersäsongen. Alternativet till gasoluppvärmning är eluppvärmning. I dagsläget är inte elnätet tillräckligt utbyggt för att klara uppvärmning av den mängd luft som pumpas ner i gruvorna. Ett scenario där dessa gruvor skulle tvingas ställa om från gasoluppvärmning till eluppvärmning skulle medföra mycket stora ekonomiska konsekvenser.

SveMin/Industriarbetsgivarna ställer sig frågande till om hälsovinsten som föreslagna sänkta gränsvärden i tilluften skulle medföra står i proportion till de förändringar och ombyggnader som måste genomföras i berörda anläggningar? SveMin/Industriarbetsgivarna efterfrågar en konsekvensanalys som påvisar detta.

Om inte en konsekvensanalys kan påvisa ökade risker föreslår SveMin/Industriarbetsgivarna att de befintliga skrivningarna i kraven för tilluft i AFS 2009:2, 19 § behålls. Vi föreslår också att förslaget kompletteras med allmänna råd till 19 § på liknande sätt som i dagens föreskrifter med riktlinjer för högsta halt av hälsoskadliga ämnen som relateras till de hygieniska gränsvärdena. Arbetsmiljöverket har nyligen beslutat om sänkta hygieniska gränsvärden för kväveoxid, kvävedioxid och kolmonoxid. Beräkningarna av högsta halt i tilluften måste därför omarbetas för dessa ämnen. Vi föreslår att nivåerna ska ligga kvar på dagens rekommenderade nivåer. För kvävedioxid, som får ett nytt nivågränsvärde på 0,5 ppm eller 0,96 mg/m³, skulle det innebära att halten kolmonoxid i tilluft inte får överskrida 1/5 av gällande nivågränsvärde dvs 0,1 ppm eller 0,2 mg/m³.

Luftkvalitetsförordningens miljökvalitetsnorm använder sig av en annan beräkningsgrund än vad Arbetsmiljöverket har i föreskrifterna om hygieniska gränsvärden. Miljökvalitetsnormen för kvävedioxid anges som timmedelvärde, dygnsmedelvärde och årsmedelvärde jämfört med exponeringen ur yrkeshygienisk synpunkt som anges som nivågränsvärde för 8 timmars arbetsdag eller som korttidsvärde normalt 15 min. Enligt Luftkvalitetsförordningen (2010:477) 7 § framgår hur timmedelvärde, dygnsmedelvärde och årsmedelvärde ska beräknas. För arbetsgivare blir det mycket komplicerat att förhålla sig till olika lagkrav för att bedöma luftkvaliteten.

Ett skrivfel i andra stycket har bekräftats av Arbetsmiljöverket. "inomhusluft" ska bytas ut till "tilluft".

22 §

SveMin/Industriarbetsgivarna anser att det blir komplicerat och svårtolkat för arbetsgivaren att förhålla sig till två skilda regelverk. Enligt förslaget i 19 § ska högsta tillåtna halt i tilluften bedömas utifrån luftkvalitetsförordningens miljökvalitetsnormer och i 22 § med tillhörande allmänna råd ska frånluft som återcirkuleras bedömas och relateras till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hygieniska gränsvärden. SveMin/Industriarbetsgivarna föreslår att högsta halt av hälsoskadliga ämnen relateras till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hygieniska gränsvärden, se ovan under synpunkter till 19 §.

Allmänna råden

Till 19 §

SveMin/Industriarbetsgivarna önskar allmänna råd även till 19 §. Se förslag ovan under kommentarer till 19 §.

I de allmänna råden bör också exemplifieras var mätning av eventuella luftföroreningar i tilluften ska ske.

Till 22 §

Första stycket, sista meningen står "...för kvävedioxid (NO₂) lägre än 1/10".

SveMin/Industriarbetsgivarna önskar att rekommenderad halt för kvävedioxid ändras till 1/5 av nivågränsvärdet. Se förslag ovan under kommentarer till 19 §.

I första stycket saknas en rekommenderad högsta nivå för kolmonoxid.

SveMin/Industriarbetsgivarna

Cecilia Andersson